

τοιαύτην δωρεάν, χωρὶς τοιοῦτοτρόπως νὰ ἀδικήσῃ τὸν δωροδέκτην, ὅστις δὲν ἔδωκε τίποτα ἀπὸ τὰ ἔδικά του.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Ι Ε'.

Περὶ τῆς πίσεως τῶν συνθηκῶν.

§. 218. Ὅποια πράγματα εἶναι ἱερά μεταξὺ τῶν ἔθνων.

Ὅ, τι ἡ κοινὴ σωτηρία καθιστᾷ ἀπαραβίαστον εἶναι ἱερὸν μεταξὺ τῶν ἔθνων. Οὕτω τὸ πρόσωπον τοῦ κυριάρχου εἶναι ἱερὸν, διότι ἡ σωτηρία τῆς πολιτείας ἀπαιτεῖ νὰ ᾔναι εἰς ἀσφάλειαν τελείαν, ἀπρόσιτον εἰς τὴν βίαν· οὕτως ὁ δῆμος τῶν Ῥωμαίων εἶχε κηρύξει ἱερὸν τὸ πρόσωπον τῶν δημάρχων του, διότι ἐνόμιζεν ἀναγκαιότατον εἰς τὴν σωτηρίαν του νὰ προφυλάξῃ τοὺς ὑπερασπιστὰς του ἀπὸ παντὸς εἴδους βίαν, καὶ νὰ τοὺς ἀφαιρέσῃ ὡς καὶ αὐτὸν τὸν φόβον. Κάθε πρᾶγμα λοιπὸν, τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖ ἡ κοινὴ σωτηρία τῶν λαῶν, καὶ ἡ ἡσυχία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους νὰ ᾔναι ἀπαραβίαστον, νομίζεται ἱερὸν μεταξὺ τῶν ἔθνων.

§. 219. Αἱ συνθήκαι εἶναι ἱεραὶ μεταξὺ τῶν ἔθνων.

Τίς δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃ, ὅτι αἱ συνθήκαι εἶναι ἐκ τῶν πραγμάτων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα νομίζονται ἱερά μεταξὺ τῶν ἔθνων; Αἱ συνθήκαι ἀποφασίζουσι τὰ πλέον σημαντικὰ ἀντικείμενα, τακτοποιοῦσι τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἡγεμόνων, κάμνουσι νὰ ἀναγνωρισθῶσι τὰ δίκαια τῶν ἔθνων, καὶ ἐξασφαλίζουσι τὰ πλέον πολύτιμα συμφέροντά των. Μεταξὺ τῶν πολιτικῶν σωμάτων, τῶν κυριάρχων, οἱ ὁποῖοι δὲν ἀναγνωρίζουσιν ἀνώτερόν των ἐπὶ τῆς γῆς, αἱ συνθήκαι εἶναι τὸ μόνον μέσον νὰ διευθετηθῶσιν αἱ διάφοροι ἀξιώσεις, καὶ νὰ κανονισθῶσιν ὅλων τὰ δικαιώματα καὶ τὰ χρέη. Αὐταὶ ὅμως αἱ συνθήκαι εἶναι μάταιαι μόνον λέξεις, εἴαν τὰ ἔθνη δὲν τὰς νομίζωσιν ὑποσχέσεις, τὰς ὁποίας ὀφείλουσι νὰ σέβωνται ὡς κανόνας ἀπαραβιάστους διὰ τοὺς κυριάρχας, καὶ ἐξουσίας καθ' ὅλην τὴν γῆν.

§. 220. Ἡ πίστις τῶν συνθηκῶν εἶναι ἱερά.

Ἡ πίστις λοιπὸν τῶν συνθηκῶν, ἢ σαθερὰ ἐκείνη καὶ εἰλικρινῆς θέλησις τοῦ ἐκπληροῦν τὰ ἐν ταῖς συνθήκαις ὑποσχεθέντα, εἶναι ἱερά μεταξὺ τῶν ἔθνῶν, τῶν ὁποίων ἀσφαλίζει τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν ἡσυχίαν· καὶ εἰάν οἱ λαοὶ δὲν θέλωσι νὰ παραβιάζωσι τὰ πρὸς ἑαυτοὺς καθήκοντα, ὀφείλουσι νὰ κηρύττωσιν ἄτιμον, ὅποιον παραβαίνει τὴν ὑπόσχεσίν του.

§. 221. Ὁ παραβιάζων τὰς συνθήκας του, παραβιάζει τὸ δίκαιον τῶν ἔθνῶν.

Ὁ παραβιάζων τὰς συνθήκας του, παραβιάζει καὶ τὸ δίκαιον τῶν ἔθνῶν, καθότι περιφρονεῖ τὴν πίστιν τῶν συνθηκῶν, τὴν ὁποίαν ὁ νόμος τῶν ἔθνῶν κηρύττει ἱεράν. Ὁ τοιοῦτος εἶναι διττῶς ὑπεύθυνος, καὶ ὡς ὑβρίζων τὸν σύμμαχόν του, καὶ ὡς ὑβρίζων ὅλα τὰ ἔθνη, καὶ ὁλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος.

§. 222. Δικαίωμα τῶν ἔθνῶν κατὰ τοῦ περιφρονοῦντος τὴν πίστιν τῶν συνθηκῶν.

Καθὼς εἰς ὅλα τὰ ἔθνη συμφέρει νὰ φυλάττεται ἡ πίστις τῶν συνθηκῶν ὡς ἱερά καὶ ἀπαραβίαστος, οὕτως ἔχουσιν ὅλα τὸ δικαίωμα νὰ ἐνωθῶσι, διὰ νὰ περισείλωσι τὸν περιφρονοῦντα καὶ παραβιάζοντα αὐτὴν ἀναφανδόν, ὡς κοινὸν ἐχθρὸν, ὅστις ἀνασκάπτει τὰς βάσεις τῆς ἡσυχίας τῶν λαῶν, καὶ τῆς ἀσφαλείας των. Πρέπει μολοντοῦτο νὰ προσέχη τις μήπως ἐκτείνῃ ταύτην τὴν γνώμην εἰς βλάβην τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας, ἥτις ἀνήκει εἰς ὅλα τὰ ἔθνη. Ὅταν τις κυριάρχης διαλύῃ τὰς συνθήκας του, καὶ ἀποποιῆται τὴν ἐκπλήρωσίν των, τοῦτο δὲν δηλοῖ ἀμέσως ὅτι τὰς θεωρεῖ ὡς λέξεις ματαίας, καὶ ὅτι περιφρονεῖ τὴν πίστιν των. Ἡμπορεῖ αὐτὸς νὰ ἔχη τοὺς λόγους του, νὰ νομίζῃ ἑαυτὸν ἐλεύθερον τῶν ὑποσχεσέων του, καὶ οἱ ἄλλοι κυριάρχαι δὲν ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ τὸν κρίνωσιν. Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος παραβαίνει τὰς ὑποσχέσεις του ἐπὶ ματαίαις προφάσεσιν, ἢ μᾶλλον δὲν φροντίζει μήτε προφάσεις νὰ ἐπιφέρῃ, καὶ τὴν διαγωγὴν του νὰ χρωματίσῃ, ὁ τοιοῦτος πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐχθρὸς τοῦ ἀνθρώπινου γένους.

§. 223. Οἱ Πάπαι παραβιάζοντες τὸ δίκαιον τῶν ἔθνων.

Ἐκτὸς τῶν εἰς τὸ Α'. Βιβλίον ἐκτεθεισῶν φρικτῶν καταχρήσεων τῆς Παπικῆς ἐξουσίας, εἶναι ἄλλη μία ἡ ὁποία ἐπρόσβαλλεν ἐπίσης θλα τὰ ἔθνη καὶ ἀνέτρεπε τὸ δίκαιον τῶν ἔθνων. Διάφοροι Πάπαι ἐπεχειρίσθησαν νὰ διαλύσωσι τὰς συνθήκας τῶν ἡγεμόνων, καὶ ἐτόλμων νὰ ἀπολύσωσι τοὺς συναλλάττοντας ἀπὸ τὰς ὑποσχέσεις των, καὶ ἀπὸ τοῦς ὅρκους δι' ὧν τὰς ἐπεκύροναν. Ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Πάπα Εὐγενίου τοῦ Δ'. Καισαρίνης, θέλων νὰ διαλύσῃ τὴν συνθήκην τοῦ βασιλέως τῆς Πολλωνίας Οὐλαδισλάου μετὰ τοῦ Σουλτάνου Ἀμυράτ, ἐκήρυξε τὸν βασιλέα ἀπολελυμένον τοῦ ὅρκου του, ἐν ὄνματι τοῦ Πάπα. Ὁ Πάπας Ἰωάννης ὁ Β' ἐκήρυξεν ἄκυρον τὸν ὅρκον, τὸν ὁποῖον εἶχον κάμει ἀμοιβαίως ὁ αὐτοκράτωρ Λουδοβίκος τῆς Βρυαρίας καὶ ὁ ἀντίζηλός του Φρεδερίκος τῆς Ἀυσρίας, ὅπταν ὁ αὐτοκράτωρ ἀπελευθέρωσε τὸν τελευταῖον, κτλ. κτλ.

§. 124. Οἱ ἡγεμόνες ἐνισχύοντες ταύτην τὴν κατάχρησιν.

Ἀλλὰ τίς δὲν ἤθελεν ἀγανακτῆσαι βλέπων ὡς καὶ αὐτοὺς τοὺς ἡγεμόνας ἐνισχύοντας τὴν παράδοξον ταύτην κατάχρησιν; Εἰς τοὺς 1371, εἰς τὴν ἐν Βινκέννη γενομένην συνθήκην μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας Καρόλου τοῦ Ε', καὶ τοῦ Ροβέρτου Στουάρτου βασιλέως τῆς Σκωτίας, ἐσυμφωνήθη ὅτι ὁ Πάπας ἤθελεν ἀπολύσει τὸν λαὸν τῆς Σκωτίας ἀπὸ τοῦς ὅρκους τοὺς ὁποῖους ἐνδέχετο νὰ ἔκαμεν ὀμνύων τὴν ἀνακωχὴν μετὰ τῶν Ἀγγλων, καὶ ὅτι ἤθελεν ὑποσχεθῆ νὰ μὴν ἀπολύσῃ ποτε τοὺς Γάλλους καὶ τοὺς κατοίκους τῆς Σκωτίας ἀπὸ τοῦς ὁποῖους ἔμελλαν νὰ κάμωσιν ὅρκους ὀμνύοντες τὴν νέαν συνθήκην.

§. 225. Χρῆσις τοῦ ὅρκου εἰς τὴν συνθήκην, καὶ δύνამις αὐτοῦ.

Ἡ γενικῶς ἀλλοττε κηδερωμένη συνήθεια τοῦ ὀμνύειν τὴν διατήρησιν τῶν συνθηκῶν εἶχε δώσει εἰς τοὺς Πάπας τὴν πρόφασιν νὰ οἰκειοποιηθῶσι τὴν δύναμιν τοῦ νὰ τὰς διαλύσωσιν, ἀπολύοντες τοὺς συναλλάττοντας ἀπὸ τοῦς ὅρκους των. Τὴν σήμερον δὲν ἀγνοοῦσι μήτε αὐτὰ τὰ παιδία, ὅτι ὁ ὅρκος δὲν σχηματίζει τὴν ἐνοχὴν τοῦ νὰ διατηρήσῃ τις ὑπόσχεσιν τινα ἢ συνθήκην· αὐτὸς μόνον προσθέτει νέαν δύναμιν εἰς ταύτην τὴν ἐνοχὴν, παρεγείρων

τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἔμφρων καὶ τίμιος ἄνθρωπος νομίζει ἑαυ-
τὴν ἐπίσης δεμένον μὲ μόνον τὸν λόγον καὶ τὴν ὑπόσχεσίν του,
ὡς νὰ εἶχε προσθέσει καὶ τὴν θρησκευτικὴν τελετὴν τοῦ ὄρκου.
Ὁ ὄρκος δὲν γεννᾷ λοιπὸν κάμμίαν νέαν ἐνοχλήν, ἀλλὰ μόνον ἐνε-
σχῦει τὴν ὑπὸ τῆς συνθήκης ἐπιβαλλομένην, καὶ ἀκολουθεῖ καθ' ἑ-
ξῆς τὴν τύχην ταύτης τῆς συνθήκης. Πραγματικὸς καὶ ἐκ περισ-
σοῦ ὑποχρεωτικὸς, ὅταν τοιαύτη ᾖ καὶ ἡ συνθήκη, ὁ ὄρκος
διαλύεται ἅμα διαλυθῆ καὶ αὐτή.

§. 226. Δὲν μεταβάλλει τὴν φύσιν των.

Ὁ ὄρκος εἶναι πράξις προσωπικὴ, καὶ ἐπομένως ἀπεβλέπει μόνον τὸ ἄτομον τοῦ ὀμνύοντος, εἴτε μόνος του ὀμνύει, εἴτε δι' ἐπιτρόπου του. Ἐπειδὴ δὲ αὐτὴ ἡ πράξις δὲν γεννᾷ νέαν ἐνοχλήν, δὲν μεταβάλλει μήτε τὴν φύσιν τῆς συνθήκης. Οὕτως ἡ ὀμνυθεῖσα συμμαχία εἶναι δικαία μόνον διὰ τὸν ὀμνύσαντα αὐτήν· ἂν ὁμοῦς αὐτὴ ᾖ πραγματικὴ, διαρκεῖ καὶ μετ' αὐτὸν, μεταβαί-
νουσα εἰς τοὺς διαδόχους του ὡς ἄορκος συμμαχία.

§. 227. Δὲν δίδει ὑπεροχὴν εἰς τὰς ἐνόρκους κατὰ τῶν ἀόρκων.

Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ἐπειδὴ ὁ ὄρκος δὲν δύναται νὰ ἐπιβάλλῃ ἄλλην ἐνοχλήν παρὰ τὴν προκύπτουσαν ἀπὸ αὐτὴν τὴν συνθήκην, δὲν δίδει μήτε ὑπεροχὴν εἰς τὰς ἐνόρκους συνθήκας κατὰ τῶν ἀόρκων. Καὶ ἐπειδὴ, εἰς περίπτωσιν ὁμοκρούσεως δύο συνθηκῶν, προτιμᾶται ὁ παλαιότερος σύμμαχος, πρέπει νὰ φυλάττεται αὐτὸς ὁ ἴδιος κανὼν, καὶ ἔὰν ἡ μεταγενεστέρα συνθήκη ᾖ θέλην ἐπισφραγισθῆ μὲ ὄρκον. Ὡσαύτως, ἐπειδὴ δὲν συγχωρεῖται νὰ κάμῃ τις συνθήκας ἐναντίας τῶν προὑπαρχουσῶν, δὲν δύναται ὁ ὄρκος νὰ δικαιολογήσῃ τὰς τοιαύτας συνθήκας, μήτε νὰ τὰς κάμῃ νὰ ὑπερισχύσῃ κατὰ τῶν ἀντιβαινουσῶν εἰς αὐτάς, ἀλλέως τοῦτο ᾖ θέλην εἶσθαι προχειρότατον μέσον νὰ ἐλευθερωταί τις ἀπὸ τὰς ὑποσχέσεις του.

§. 228. Δὲν δύναται νὰ δώσῃ ἰσχὺν εἰς ἄκυρον συνθήκην.

Οὕτως ἀκόμη δὲν δύναται ὁ ὄρκος νὰ δώσῃ ἰσχὺν εἰς συνθήκην ἄκυρον, μήτε νὰ δικαιολογήσῃ συνθήκην ἀδίκον καθ' ἑαυτὴν, ἢ νὰ ὑποχρεώσῃ πρὸς ἐκπλήρωσιν συνθήκης νομίμως συντε-

ταγμένης, όταν παρουσιάζεται περίπτωσις, καθ' ἣν ἡ ἐκπλήρωσις της ἠθέλην εἶσθαι παράνομος, ὡς π. χ. εἰάν ὁ σύμμαχος, πρὸς ὃν ὑποσχέθη τις ἐπικυρίαν, ἐπιχειρίζεται πόλεμον προφανῶς ἀδικόν. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, πᾶσα συνθήκη ἄτιμος, ἐπιβλαβὴς εἰς τὴν πολιτείαν, ἢ ἐναντία εἰς τοὺς θεμελιώδεις νόμους της, εἶται ἀνίσχυρος καθ' ἑαυτὴν, καὶ ἐπομένως καὶ ὁ ὅρκος, ὅστις ἐνδέχεται νὰ συνώδευσεν μίαν τοιαύτην συνθήκην, εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου ἀνίσχυρος, καὶ πίπτει ὁμοῦ μὲ τὴν πράξιν, τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ ἐνισχύη.

§. 229. Περὶ τῶν ἐπιβεβαιώσεων (assénérations).

Καλοῦμεν ἐπιβεβαιώσεις τὰς ἐκφράσεις, τὰς ὁποίας οἱ συναλλαττῶντες μεταχειρίζονται διὰ νὰ δώσωσι περισσοτέραν ἰσχὺν εἰς τὰς ὑποσχέσεις των. Οὕτως οἱ βασιλεῖς ὑπόσχονται ἱερῶς, ἐν καλῇ πίσει, ἐπισήμως, ἀμετατρέπτως, κτλ. Ὁ τίμιος ἄνθρωπος νομίζει ἑαυτὸν ἀποχρώντως ὑποχρεωμένον καὶ διὰ μόνου τοῦ λόγου του. Μολοντοῦτο αἱ ἐπιβεβαιώσεις αὗται δὲν εἶναι μάταιαι, καθότι ἀποδεικνύουσιν ὅτι ὑποχρεοῦται τις ἐσκεμμένως καὶ ἐν γνώσει, διὰ τοῦτο καὶ καθισῶσι τὴν ἀπιστίαν πλέον αἰσχροῦ. Μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων ἡ πίσις εἶναι τόσο ἀβέβαιος, πρέπει νὰ ὠφεληταί τις ἀπὸ κάθε περίστασις, καὶ ἐπειδὴ ἡ αἰδῶς ἔχει περισσοτέραν ἐπήρειαν ἐπ' αὐτῶν παρὰ τὴν αἴσθησιν τοῦ καθήκοντος, ἠθέλην εἶσθαι ἀνοησία νὰ ἀμελήσῃ τις τοῦτο τὸ μέσον.

§. 230. Ἡ πίσις τῶν συνθηκῶν δὲν κρέμαται ἀπὸ τὴν διαφορὰν τῆς θρησκείας.

Ἦξερον ἀπὸ ὅσα ἐξεθέσαμεν εἰς τὸν §. 162, εἶναι περιττὸν νὰ ζητήσωμεν νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι ἡ πίσις τῶν συνθηκῶν δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μὲ τὴν διαφορὰν τῆς θρησκείας, μήτε ἢμπορεῖ νὰ κρέμαται ἀπὸ αὐτήν. Τὸ τερατῶδες δόγμα, ὅτι δὲν πρέπει νὰ φυλάττεται πίσις πρὸς τοὺς αἰρετικούς, ἐθριάμβευσεν ἄλλοτε, ἐν μέσῳ τῆς ἐπικρατούσης δεισιδαιμονίας, τὴν σήμερον ὁμῶς ἀπεσκορακίσθη ἐν γένει πανταχόθεν.

§. 231. Προφυλάξεις ἀναγκαῖαι εἰς τὴν σύνταξιν τῶν συνθηκῶν.

Τόσον ἡ ἀσφάλεια τῶν δικαιωμάτων τῶν συναλλαττῶντων, ὅσον καὶ ἡ καλὴ πίσις ἀπαιτοῦσιν ἀκρίβειαν καὶ εὐκρίνειαν εἰς τὰς

ἐκφράσεις τῆς συνθήκης. Ἐμπαίζει τὴν πίσιν τῶν συνθηκῶν, ὁποῖος ζητεῖ νὰ τὰς συντάτῃ μὲ λέξεις ἀορίστους ἢ ἀμφιβόλους, νὰ ἐπιφυλάττεται αἰτίας λογοτριβῶν, νὰ ἀπατᾷ τὸν μετ' αὐτοῦ συναλλάττοντα, καὶ νὰ ἀμιλλᾷται νὰ δείξῃ ὅσον οἶόν τε περισσοτέραν πονηρίαν καὶ κακὴν πίσιν. Ἄς καυχῶνται οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα δεινοὶ εἰς τὰ εὐτυχῆ πλεονεκτήματα τοῦ πνεύματος των, καὶ ἄς νομίζωσιν ἑαυτοὺς μεγάλους διπλωματικούς· ὁ ἕρθεος λόγος καὶ ὁ ἱερὸς νόμος τῆς φύσεως τοὺς θέτουσι τόσον κατώτερον τῶν κοινῶν ἀπαταιῶνων, ὅσον ἡ ἀξιοπρέπεια τῶν βασιλέων εἶναι ἀνωτέρα τῶν μερικῶν. Ἡ ἀληθεία ἐπιτηδειότης συνίσταται εἰς τὸ νὰ προσφυλάττεται τις ἀπὸ τὴν ἀπάτην, καὶ ἔχει εἰς τὸ νὰ ἀπατᾷ.

§. 232. Ἀπάτηλαὶ προσφυγαὶ εἰς τὰς συνθήκας

Δὲν ἀντιβαίνουν εἰς τὴν καλὴν πίσιν αἱ ἀπάτηλαὶ προσφυγαὶ εἰς τὰς συνθήκας. Ὁ βασιλεὺς Φερδινάνδος ἀφοῦ ἔκαμε συνθήκην μὲ τὸν γαμβρὸν τοῦ τὸν ἀρχιδουῦκα, ὑπέλαβεν ὅτι ἠλευθερώθη τῶν ὑποσχέσεών του, διαμαρτυρούμενος μισικᾶ κατ' αὐτῆς. Πονηρία παιδαριώδης, ἥτις δὲν ἔδωσε τὸ παραμικρὸν δικαίωμα εἰς τοῦτον τὸν ἡγεμόνα, καὶ ἔδειξε μόνον τὴν ἀδυναμίαν καὶ τὴν κακὴν πίσιν του.

§. 233. Πόσον ἡ προφανῶς ἐσφαλμένη ἐρμηνεία ἀντιβαίνει εἰς τὴν πίσιν τῶν συνθηκῶν.

Μολονότι οἱ περὶ τῆς νομίμου ἐρμηνείας τῶν συνθηκῶν κανόνες θέλουσιν ἐκτεθῆ εἰς ἰδιαίτερον κεφάλαιον, ἄς παρατηρήσωμεν ὅμως ἐδῶ, ὅτι ἡ προφανῶς ἐσφαλμένη ἐρμηνεία εἶναι ἐκ διαμέτρου ἐναντία εἰς τὴν πίσιν τῶν συνθηκῶν. Ὁποῖος καταφεύγει εἰς αὐτὴν, ἢ ἐμπαίζει ἀναιδῶς τὴν ἱερὰν ταύτην πίσιν, ἢ ὁμολογεῖ ἀποχρώντως, ὅτι γνωρίζει πόσον αἰσχρὸν εἶναι νὰ τὴν παραβιάσῃ· ὁ τοιοῦτος ἐπιθυμεῖ νὰ πράττῃ ἄτιμα, καὶ νὰ ἔχη ὑπόληψιν τιμίου ἀνθρώπου, καθὼς ὁ ὑποκριτὴς, ὅστις μὲ τὴν ὑπόκρισίν του διπλασιάζει τὸ ἀμάρτημά του. Ὁ Γρότιος ἀναφέρει διάφορα παραδείγματα τῆς προφανῶς ἐσφαλμένης ἐρμηνείας. Οἱ Πλαταιεῖς, ὑποσχθέντες πρὸς τοὺς Θηβαίους νὰ ἐπιστρέψωσι τοὺς αἰχμαλώτους, τοὺς ἐπέστρεψαν, ἀφοῦ τοὺς ἐφόνευσαν. Ὁ Περικλῆς ὑποσχέθη νὰ χαρίσῃ τὴν ζωὴν εἰς ὅσους τῶν ἐχθρῶν ἠθέλουν καταθέσει τὸ

σίδηρον. Ἐπομένως ἐφόρευσε ὅλους ἐκείνους, ὅσοι εἶχον σιδηρὰ θηλυκώματα εἰς τοὺς χιτῶνάς των. Στρατηγὸς τις τῶν Ῥωμαίων ἐσμφώνησε μὲ τὸν Ἀντίοχον νὰ τῷ ἐπιστρέψῃ τὸ ἥμισυ τῶν πλοίων του· διέταξε δὲ καὶ τὰ ἐπρίονισαν ὅλα ἀπὸ τὴν μέσην.

§. 234. Περὶ τῆς σιωπηρᾶς πίσεως.

Ἡ σιωπηρὰ πίσις θεμελιούται εἰς τὴν σιωπηρὰν συγκατάθεσιν· ἡ δὲ σιωπηρὰ συγκατάθεσις ἐξάγεται ἀπὸ τὰς πράξεις καὶ ἀπὸ τὰ κινήματα τοῦ πράττοντος· οὕτω κατὰ τὸν Γρότιον, ὅ,τι ἐμπεριέχεται εἰς τὴν φύσιν τινῶν πράξεων συμπεφωνημένων, ἐμπεριλαμβάνεται εἰς τὴν σιωπηρῶς καὶ εἰς τὴν συμφωνίαν· ταυτέσιν ὅλα ἐκεῖνα χωρὶς τῶν ὑποίων δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐνεργηθῇ ἡ συμφωνία, ὑποτίθενται ὅτι παρεχωρήθησαν σιωπηρῶς. Ἐὰν π. χ. ὑπόσχεταί τις εἰς εὐάγευμα ἐχθρικὸν ἀσφαλῆ ἐπιστροφὴν εἰς τὰ σύνορά του, εἶναι προφανές ὅτι δὲν δύναται νὰ τῷ ἀπαρνηθῇ τροφᾶς, διότι δὲν δύναται χωρὶς αὐτὰς νὰ ἐπιστρέψῃ. Ὡσαύτως ὅταν ζητῇ τις ἢ δέχεται κάμμιναν συνέντευξιν, ὑπόσχεταί σιωπηρῶς πᾶσαν ἀσφάλειαν. Ὁ Λίβιος λέγει δικαίως ὅτι οἱ Γαλάται παρεβίασαν τὸ δίκαιον τῶν ἔθνῶν, ἐφορμήσαντες κατὰ τοῦ ὑπάτου Μανλίου, ἐν ᾧ αὐτὸς ἀπήρχετο εἰς τὸν τόπον τῆς συνεντεύξεως, εἰς ἣν τὸν εἶχον προσκαλέσει.

Ὁμίλων περὶ τῶν σιωπηρῶν συμφωνιῶν ὁ Γρότιος, ἀναφέρει καὶ ἐκεῖνας εἰς τὰς ὁποίας αἱ ὑποσχέσεις γίνονται διὰ σημείων· ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ συγχέωνται τὰ δύο ταῦτα εἶδη. Ἡ διὰ σημείου τινος ἐκφραζομένη συγκατάθεσις, εἶναι συγκατάθεσις ῥητῆ ὡς καὶ ἡ διὰ λέξεων δηλουμένη· αἱ λέξεις αὐταὶ δὲν εἶναι εἰμὴ σημεῖα ἐκ συνθήκης· καὶ πολλὰ σημεῖα ἢ συνθήκεια τὰ ἀπεκατέστησεν ἐπίσης δῆλα καὶ ἐπίσης εὐκρινῆ ὡς καὶ αἱ λέξεις. Οὕτω τὴν σήμερον ἡ ὑψωσις λευκῆς σημαίας δηλοῖ ὅτι ζητεῖ ἐκεῖνο τὸ μέρος νὰ συνδιαλεχθῇ, ἐπίσης ῥητῶς ὡς ἠδύνατο νὰ γίνῃ καὶ διὰ λόγου. Ἡ ἀσφάλεια τοῦ ἐχθροῦ, ὅστις πλησιάζει μὲ ταύτην τὴν πρόσκλησιν εἶναι σιωπηρῶς ὑποσχεμένη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣΤ΄

Περὶ τῶν πρὸς διατήρησιν τῶν συνθηκῶν δεδομένων ἀσφαλειῶν.

§. 235. Περὶ τῆς ἐγγυήσεως.

Ἐπειδὴ κατὰ δυσυχίαν ἐδίδαξεν ἡ πείρα τοὺς ἀνθρώπους ὅτι ἢ τόσον ἱερὰ πίσις τῶν συνθηκῶν δὲν εἶναι πάντοτε βέβχιον ἐχέγγυον τῆς ἐκπληρώσεώς των, ἐζήτησαν μέσα νὰ ἐξασφαλίσθωσιν ἐναντίον τῆς ἀπιστίας, ἀνεξάρτητα τῆς καλῆς πίσεως τῶν συναλλαττόντων, καὶ τοιαύτη εἶναι ἡ ἐγγύησις. Τὰ μέρη, τὰ ὁποῖα κάμνουσι συνθήκην περὶ εἰρήνης, ἢ ἄλλου τινος ἀντικειμένου, καὶ δὲν εἶναι ὅλως διόλου ἡσυχα ὡς πρὸς τὴν βεβαίαν ἐκπλήρωσίν της, ζητοῦσι τὴν ἐγγύησιν δυνατοῦ τινος κυριάρχου, καὶ ὁ ἐγγυητὴς οὗτος ὑπόσχεται νὰ διατηρήσῃ τὰς συμφωνίας τῆς συνθήκης, καὶ νὰ προσπαθῆσῃ διὰ τὴν ἐκπλήρωσίν των. Ἐπειδὴ δὲ ἐνδέχεται νὰ βιασθῆ ὁ ἡγεμὼν οὗτος νὰ κάμῃ χρῆσιν τῶν ὄπλων ἐναντίον τοῦ μέρους τὸ ὁποῖον ἤθελε παραβῆ τὰς ὑποσχέσεις του, ὀφείλει νὰ μὴν ἀναδέχεται μίαν τοιαύτην ὑποχρέωσιν χωρὶς βασίμους λόγους. Ὡς ἐπιτοπλεῖσον οἱ ἡγεμόνες δὲν δέχονται τοῦτο τὸ βάρος παρὰ ἔταν ἔμμισόν τι συμφέρον, ἢ σχέσεις φιλίας ἰδιαιτέρως τοὺς κάμνουσι νὰ ἐπιθυμῶσι τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς συνθήκης. Ἡμπορεῖ νὰ γίνῃ ἡ ὑπόσχεσις τῆς ἐγγυήσεως πρὸς ὅλα τὰ συναλλάττοντα μέρη, πρὸς μερικὰ ἐξ αὐτῶν, ἢ πρὸς ἓν μόνον· ἐν γένει ὅμως γίνεται πρὸς ὅλα. Δύνανται πρὸς τούτοις διάφοροι ἡγεμόνες ἐμβαίνοντες εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν συμμαχίαν, νὰ ἐγγυηθῶσι πρὸς ἀλλήλους τὴν ἐκπλήρωσίν της. Ἡ ἐγγύησις εἶναι εἶδος συνθήκης, διὰ τῆς ὁποίας ὑπόσχονται βοήθειαν εἰς ἄλλον, ὅστις ἐνδέχεται νὰ λάβῃ αὐτῆς χρεῖαν, διὰ νὰ ὑποχρεώσῃ ἀπιστὸν τινα νὰ ἐκτελέσῃ τὰς ὑποσχέσεις του.

§. 236. Δὲν δίδει δικαίωμα εἰς τὸν ἐγγυητὴν νὰ μεσολαβήσῃ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς συνθήκης, ἂν δὲν προσκληθῆ.

Ἐπειδὴ ἡ ἐγγύησις δίδεται πρὸς ὄφελος τῶν συναλλαττόντων, ἢ ἐνὸς ἐξ αὐτῶν, δὲν δίδει καμμίαν ἐξουσίαν εἰς τὸν ἐγγυητὴν νὰ μεσολαβήσῃ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς συνθήκης, ἢ νὰ

τὸν ἄλλον νὰ τὴν φυλάξῃ, ἐὰν δὲν προσκληθῇ ἐπὶ τούτῳ. Ἄν τὰ μέρη ἐκ συμφώνου κρίνωσιν εὐλογὴν νὰ ἀπομακρυνθῶσιν ἀπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς συνθήκης, νὰ τὴν τροπολογήσωσιν, ἢ ὅπως διόλου νὰ τὴν ἀναιρέσωσιν, ἢ ἂν τὸ ἐν συγκατανεύῃ νὰ παραχωρήσῃ τι πρὸς ὄφελος τοῦ ἄλλου, ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ τὸ κάμωσι, καὶ ὁ ἐγγυητὴς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀντιτείνῃ. Ἡ ὑπόσχεσις τοῦ τὸν ὑποχρεοῖ νὰ ὑποσηρίξῃ τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον ἤθελε παραπονέσθῃ διὰ τινὰ παράβασιν τοῦ ἄλλου, ἀλλὰ δὲν τῷ δίδει κανέν δικαίωμα διὰ τὸν ἑαυτὸν του. Ἡ συνθήκη δὲν ἐγίνε δι' αὐτὸν· ἀλλ' ὡς αὐτὸς δὲν ἤθελεν εἶσθαι μόνον ἐγγυητὴς, ἀλλὰ καὶ μέρος συναλλάττον. Αὕτη ἡ παρατήρησις εἶναι σημαντικὴ καὶ χρειάζεταιται προσοχὴ, μήπως κλένεις δυνατὸς μονάρχης, μὲ τὴν ἀφορμὴν τῆς ἐγγυήσεως, οἰκειοποιηθῇ τὸ δικαίωμα νὰ ἐπεμβαίῃ εἰς τὰ πράγματα τῶν γειτόνων του, καὶ θελήσῃ νὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς τὸν νόμον. Εἶναι βέβαιον ὅμως πάλιν, ὅτι ἂν τὰ μέρη τροπολογήσωσιν τὰ ἄρθρα τῆς συνθήκης, χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ ἐγγυητοῦ, αὐτὸς δὲν εἶναι πλέον ὑπόχρεως εἰς τὴν ἐγγύησιν· καθότι ἡ οὕτως τροπολογηθεῖσα συνθήκη δὲν εἶναι πλέον ἢ συνθήκη, τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἐγγυήθη.

§. 237. Φύσις τῆς ἐνοχῆς, ἢν αὕτη ἐπιβάλλει.

Ἐπειδὴ κανέν ἔθνος δὲν ἐνέχεται νὰ κάμῃ ὑπὲρ τοῦ ἄλλου ἐκείνο, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ κάμῃ αὐτὰ τὸ ἴδιον, φυσικὰ καὶ ὁ ἐγγυητὴς δὲν ἐνέχεται νὰ δώσῃ βοήθειαν, παρὰ ὅταν ἐκεῖνος, πρὸς ὃν ἔκαμε τὴν ἐγγύησιν, δὲν ἦναι εἰς κατάσασιν νὰ λάβῃ μόνος τὸ δίκαιόν του. Ἐὰν δὲ μεταξὺ τῶν συναλλαζάντων συμβῇ κάμμία φιλονεικία ὡς πρὸς τὴν ἔννοιάν τινος ἄρθρου, ὁ ἐγγυητὴς δὲν εἶναι ὑπόχρεως νὰ δώσῃ ἀμέσως βοήθειαν εἰς τὸν πρὸς ὃν ἡ ἐγγύησις· καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔμπορεῖ νὰ ὑποχρεωθῇ νὰ ὑπερασπισθῇ τὴν ἀδικίαν, ἔργον ἐδικόν του εἶναι νὰ ἐξετάσῃ καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν ἀληθεῖ ἔννοιαν τῆς συνθήκης, καὶ νὰ σαθμίσῃ τὰς ἀξιώσεις τοῦ ζητοῦντος τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐγγυήσεως· ἂν δὲ φανῶσιν εἰς αὐτὸν χωρὶς βάσιν, θέλει ἀποποιηθῇ τὴν ὑποσηρίξιν του, χωρὶς διὰ τοῦτο νὰ παραβῇ τὰς ὑποσχέσεις του.

§. 238. Δέν δύναται ἡ ἐγγύησις νά βλάψῃ τὸ δικαίωμα τρίτου τινος.

Εἶναι ἐπίσης δῆλον ὅτι ἡ ἐγγύησις δέν δύναται νά βλάψῃ τὰ δικαιώματα τρίτου τινος. Ἐάν λοιπόν συμβῇ νά ἀντιβαίῃ ἡ ἐγγυηθεῖσα συνθήκη εἰς τὸ δικαίωμα τρίτου τινος, ἐπειδὴ ὡς πρὸς αὐτὸ εἶναι ἀδίκος, δέν ἐνέχεται παντελῶς ὁ ἐγγυητής νά ἐκτελέσῃ τὴν ἐγγύησιν· διότι, ὡς προείπομεν, κατ' οὐδένα λόγον δέν ἔμπορεῖ νά υποχρεωθῇ νά ὑποστηρίξῃ τὴν ἀδικίαν.

§. 239. Διάρκεια τῆς ἐγγυήσεως.

Ἡ ἐγγύησις διαρκεῖ φυσικὰ ἐπίσης μὲ τὴν ἐγγυηθεῖσαν συνθήκην· καὶ εἰς περίπτωσιν ἀμφιβολίας πρέπει πάντοτε νά ὑποτίθεται οὕτως, ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ ζητεῖται καὶ δίδεται διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς συνθήκης. Ἡμπορεῖ ὁμοίως νά γίνῃ καὶ πρὸς καιρὸν προσδιωρισμένον, καθόσον π. χ. διαρκέσει ἡ ζωὴ τῶν συναλλαττόντων, ἢ ζωὴ τοῦ ἐγγυητοῦ, κτλ. Ἐν ἐνὲ λόγῳ ἔμπορεῖ τις νά ἐφαρμόσῃ εἰς τὰς περὶ ἐγγυήσεως συνθήκας, ὅσα ἐλέχθησαν περὶ τῶν συνθηκῶν ἐν γένει.

§. 240. Συνθήκαι προσωπικῆς ἐγγυήσεως. (cautionnement).

Ὄταν πρόκειται περὶ πραγμάτων, τὰ ὅποια ἔμπορεῖ τρίτος τις νά κάμῃ ἢ νά δώσῃ, καθὼς καὶ αὐτὸς ὁ ὑποσχόμενος, π. χ. νά πληρώσῃ ποσότητά τινα χρημάτων, εἶναι ἀσφαλέστερον νά ζητήσῃ τις προσωπικὴν ἐγγύησιν. Καθότι ὁ προσωπικὸς ἐγγυητής ὀφείλει νά ἐκπληράσῃ μόνος του τὴν ὑπόσχεσιν, ἐάν λείψῃ τὸ ὑποσχεθέν μέρος· ἐνῶ ὁ ἀπλοῦς ἐγγυητής ἐνέχεται μόνον νά κάμῃ ὅ, τι κρέμαται ἀπὸ αὐτὸν, διὰ νά ἐκπληρωθῇ ἡ ὑπόσχεσις ἀπὸ τὸν ὑποσχεθέντα.

§. 241. Ἐνέχυρα, καὶ ὑποθήκαι.

Ἡμπορεῖ τὸ ἔθνος νά θείσῃ εἰς τὰς χεῖρας ἐνὸς ἄλλου μερικῶς ἀπὸ τὰ κτήματά του, πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ὑποσχέσεως ἢ τοῦ χρέους του. Ἡ τοιοῦτοτρόπως γινομένη παράδοσις τῶν κινητῶν καλεῖται ἐνέχυρίασις. Ἡ διὰ πράξεως δὲ γινομένη ὑποχρέωσις τῶν ἀκινήτων λέγεται ὑποθήκη· καὶ λαμβάνει τὸ ὄνομα τῆς ἀντιχρήσεως, ὅταν ἀντὶ τήκων παραχωροῦνται εἰς τὸν δανειστὴν καὶ τὰ εἰσροδήματα τῶν ὑποθεμένων κτημάτων,

§. 242. Δικαιώματα τοῦ ἔθνους ὡς πρὸς τὸ τοιοῦτότρόπως κρατούμενον πρᾶγμα.

Ὅλον τὸ δικαίωμα ἐκείνου, ὅστις κρατεῖ πόλιν τινα ἢ ἐπαρχίαν εἰς ἐνέχυρον, ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ δανείου του, ἢ τῆς πρὸς αὐτὸν γενομένης ὑποσχέσεως. Αὐτὸς δύναται λοιπὸν νὰ φυλάξῃ τὴν πόλιν ἢ τὴν ἐπαρχίαν εἰς τὰς χεῖράς του, μέχρις οὔ νὰ τῷ δοθῇ τὸ χρεωσούμενον· δὲν ἔχει ὁμοῦ τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιφέρῃ κάμψιν μεταβολὴν εἰς αὐτὰς, διότι αὐτὴ ἢ πόλις ἢ ἡ ἐπαρχία δὲν εἶναι κτήματά του. Πρὸς τούτοις δὲν ἡμπορεῖ μὴτε νὰ ἐπεμβῇ εἰς τὰ τῆς διοικήσεως, περισσότερον ἀφ' ὅσον ἀπαιτεῖ ἡ ἀσφάλειά του, ἐκτὸς μόνον ἂν ἡ ἐξουσία, ἢ ἡ ἐνέργεια τῆς κυριαρχίας ἐνεχυριάσθῃ ῥητῶς πρὸς αὐτόν. Εἶναι περιπλέον ὑπόχρεως, καθὼς καὶ κάθε ὑποθηκάρσιος ἐν γενεῖ, νὰ διατηρήσῃ τὸν τόπον, τὸν ὁποῖον κρατεῖ εἰς ἐνέχυρον καὶ νὰ προλάβῃ, καθὼς δύναται, τὴν χειροτέρευσιν του. Αὐτὸς εἶναι τοῦτου ὑπεύθυνος, καὶ ἂν ὁ τόπος οὗτος ἀπωλεσθῇ ἐξ αἰτίας του, ὀφείλει νὰ ἀποζημιώσῃ τὴν πολιτείαν, ἣτις τὸν παρέδωκεν εἰς τὰς χεῖράς του. Ἐὰν ἡ ἐξουσία τῷ ἐνεχυριάσθῃ ὁμοῦ μὲ τὴν ἐπαρχίαν, ὀφείλει νὰ τὴν διοικήσῃ κατὰ τοὺς βασιλικῶδεις νόμους τῆς, καὶ ὅπως διόλου καθὼς ὄφειλε νὰ τὴν διοικῇ αὐτὸς ὁ κυριάρχης τῆς, ὅστις δὲν ἐδύνατο νὰ τῷ ὑποχρεώσῃ ἄλλα παρὰ τὸ νόμιμον δίκαιόν του.

§. 243. Πῶς ἐνέχεται νὰ τὸ ἐπιστρέψῃ.

Ἄμα τὸ χρέος πληρωθῇ, ἢ ἐκτελεσθῇ ἢ συνθήκη, παύει καὶ ἡ ἐνεχυρίασις· ἐκεῖνος δὲ ὅστις κρατεῖ τοιοῦτότρόπως πόλιν τινα ἢ ἐπαρχίαν, ὀφείλει νὰ τὴν ἐπιστρέψῃ πισῶς, εἰς ἣν τὴν παρέλαβε κατὰσχισιν, καθὼς εἰς τὴν κρέμαται ἀπὸ αὐτόν. Ἄλλ' ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουσιν ἄλλον κανόνα παρὰ τὴν φιλαργυρίαν ἢ τὴν κενοδοξίαν, καὶ, παρομοίως μὲ τὸν Ἀχιλλέα, δὲν γνωρίζουσιν ἄλλο δίκαιον ἀπὸ τὸ τοῦ ξίφους, καταφεύγουσιν εἰς μυρίας μηχανουργίας, εἰς μυρίας ἀφορμὰς, διὰ νὰ κρατήσωσιν ἀξιόλογόν τινα πόλιν ἢ ἐπαρχίαν.

§. 244. Πῶς δύναται νὰ τὸ οἰκαιοποιηθῇ.

Ἐὰν ὁμοῦ τὸ χρέος δὲν πληρωθῇ εἰς τὴν προσδεδειγμένην

ἐποχὴν, εἴαν ἡ συνθήκη δὲν ἐκτελεσθῇ, δύναται τις νὰ κρατήσῃ καὶ νὰ οἰκειοποιηθῇ τὸ ἐνεχυριασθὲν, ἢ νὰ κυριεύσῃ τὸ ὑποταθὲν, καὶ ἕως συμπληρώσεως τοῦ χρέους, ἢ μέχρι δικαίας ἀποζημιώσεως.

§. 245. Περὶ ὀμῆρων.

Τέλος τὰ ἔθνη μεταχειρίσθησαν πάντοτε ἐν ἄλλο εἶδος ἀσφαλείας, νὰ ζητῶσιν ὀμῆρους. Καλοῦνται δὲ οὕτως ὑποκείμενα σημαντικά, τὰ ὁποῖα ὁ ὑποσχόμενος παραδίδει εἰς τὸν πρὸς ὃν ὑπόσχεται, διὰ νὰ τὰ κρατήσῃ ἕως τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ὑποσχέσεως. Καὶ τοῦτο εἶναι νέον εἶδος ἐνεχυριάσεως, ὅπου ἀντὶ πόλεων, ἐπαρχιῶν, ἢ πολυτίμων πραγμάτων, παραδίδονται πρόσωπα ἐλεύθερα. Ἡμποροῦμεν λοιπὸν νὰ περιορισθῶμεν νὰ κάμωμεν ἐπὶ τούτου τοῦ συμβολαίου τὰς ἰδιαιτέρας παρατηρήσεις, τὰς ὁποίας ἀπαιτεῖ ἡ διαφορὰ τῶν ἐνεχυριαζομένων πραγμάτων.

§. 246. Τί δικαίωμα ἔχει τις ἐπὶ τῶν ὀμῆρων.

Ὁ παραλαμβάνων τοὺς ὀμῆρους κυριάρχης δὲν ἔχει ἄλλο δικαίωμα, εἰμὴ νὰ τοὺς κρατήσῃ μέχρι τῆς τελείας ἀποπληρώσεως τῶν ὑποσχέσεων, δι' ἃς παρεδόθησαν. Ἡμπορεῖ λοιπὸν νὰ λάβῃ μέτρα διὰ νὰ μὴ φύγῃσι, χωρὶς ὅμως νὰ τοῖς σενοχωρήσῃ, ἢ νὰ τοὺς κακομεταχειρισθῇ τὸ παραμικρὸν. Τὴν σήμερον τὰ πεπολιτευμένα ἔθνη τῆς Εὐρώπης εὐχαριστοῦνται μὲ τὸν λόγον τῆς τιμῆς τῶν ὀμῆρων. Οὕτως οἱ Ἀγγλοὶ, οἱ ὁποῖοι παρεδόθησαν ὡς ὄμηροι εἰς τὴν Γαλλίαν, κατὰ τὴν συνθήκην τῆς Ἀκουισγράνης, τῶν 1748, ἕως τῆς ἀποδόσεως τοῦ Βρετανικοῦ Ἀκρωτηρίου, ἕζων εἰς τὴν αὐλὴν καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν Παρισίων, μᾶλλον ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους των, παρά ὡς ὄμηροι.

§. 247. Μόνη ἡ ἐλευθερία τῶν ὀμῆρων ἐνεχυριάζεται.

Μόνη ἡ ἐλευθερία τῶν ὀμῆρων ἐνεχυριάζεται, ὥστε ἂν ὁ παραδόσας αὐτοὺς παραβῇ τὸν λόγον του, δύνανται νὰ κρατηθῶσιν ὡς αἰχμάλωτοι. Ἄλλοτε τοὺς ἐφόνευον εἰς τὰς τοιαύτας περιπτώσεις, σκληροτάτη βρβαρότης, πηγάζουσα ἀπὸ τὴν ἀμάθειαν. Ἐνδραίζον ὅτι ἡμποροῦσεν ὁ κυριάρχης νὰ διαθέτῃ αὐθαριέτως τὴν ζωὴν τῶν ὑπηκόων του, ἢ ὅτι κάθε ἄνθρωπος ἦτον κύριος τῆς ἰδίας του ζωῆς, καὶ ἐλεύθερος νὰ τὴν ἐνεχυριάσῃ.

§. 248. Πότε πρέπει νὰ ἐπιστρέφονται.

Ἄμα αἱ ὑποσχέσεις ἐκπληρωθῶσι, δὲν ὑπάρχει πλέον ἡ αἰτία, δι' ἣν παρεδόθησαν οἱ ὄμηροι, οἷτινες εἶναι πλέον τότε ἐλευθεροί, καὶ ὀφείλουσιν ἀμέσως νὰ ἐπιστραφῶσι. Πρέπει ὡσαύτως νὰ ἐπιστραφῶσι καὶ ἂν ἡ αἰτία, δι' ἣν ἐζητήθησαν, δὲν ἔχη χώραν. ἤθελε δὲ καταχρασθῆ τὴν πίσιν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐδόθησαν, ὅποιος ἤθελε τοὺς φυλάξει εἰς τοιαύτην περίπτωσιν.

§. 249. Ἄν δύνανται νὰ κρατηθῶσι δι' ἄλλους λόγους.

Ἐπειδὴ οἱ ὄμηροι παραδίδονται ὑπὸ τὴν πίσιν τῶν συνθηκῶν, καὶ ἐπειδὴ ὁ παραλαμβάνων αὐτοὺς ὑπόσχεται νὰ τοὺς ἐπιστρέψῃ, ἅμα ἐκπληρωθῆ ἡ τὴν ὁποίαν αὐτοὶ ἀσφαλίζουν ὑπόσχεσις, ἀνάγκη πᾶσα ταῦτα νὰ ἐκτελῶνται κατὰ γράμμα. Πρέπει νὰ ἐπιστραφῶσιν οἱ ὄμηροι πραγματικῶς καὶ ἀληθῶς εἰς τὴν προτέραν τῶν κατὰσασιν, ἅμα ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ὑποσχέσεως τοὺς ἐλευθερῶναι. Ὅθεν δὲν συγχωρεῖται νὰ τοὺς κρατήσῃ τις δι' ἄλλους λόγους.

§. 250. Δύνανται νὰ κρατηθῶσι διὰ προσωπικὰς τῶν πράξεις.

Ὡς τὸσον δύνανται οἱ ὄμηροι νὰ κρατηθῶσι δι' ἰδίας τῶν πράξεως, οἷον δι' ἐγκλήματα, ἢ διὰ χρέη, τὰ ὁποῖα αὐτοὶ ἔκαμαν, ἂν ὧ ἦσαν ὄμηροι· καὶ μὲ τοῦτο δὲν προσβάλλεται ἡ πίσις τῆς συνθήκης. Ἄν καὶ ὁ ὄμηρος ἦναι βέβαιος, ὅτι θέλει λάβει τὴν ἐλευθερίαν του κατὰ τὴν ἔννοιαν τῆς συνθήκης, δὲν ἔχει ὅμως τὸ δικαίωμα νὰ πράττῃ ἀτιμωρητὶ ἐγκλήματα ἐναντίον τοῦ ὁποίου τὸν κρατεῖ ἔθνους, καὶ ὅταν μέλλῃ νὰ ἀναχωρήσῃ, εἶναι δίκαιον νὰ πληρώσῃ τὰ χρέη του.

§. 251. Περὶ τροφοδοσίας τῶν ὁμήρων.

Ἐκεῖνος ὅστις δίδει τοὺς ὁμήρους ὀφείλει νὰ φροντίσῃ καὶ περὶ τῆς τροφοδοσίας τῶν, καθότι αὐτοὶ εὐρίσκονται εἰς ταύτην τὴν θέσιν κατὰ διαταγὴν του καὶ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν του. Ἐκεῖνος δὲ ὁ ὁποῖος τοὺς λαμβάνει δι' ἀσφάλειάν του δὲν χρεωθεῖ νὰ ἐξοδεύσῃ διὰ τὴν ζωτροφίαν τῶν, ἀλλὰ μόνον διὰ τὴν φύλαξίν τῶν, ἂν νομίζῃ ἀναγκαῖον νὰ τοὺς θέσῃ ὑπὸ φύλαξιν.

§. 252. Δέν δύναται κανείς ὑπήκοος νά ἀποποιηθῆ νά δοθῆ ὡς ἄμνηρος.

Ἐπειδὴ ἔχει τὸ δικαίωμα ὁ κυριάρχης νά μεταχειρισθῆ τοὺς ὑπηκόους του διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πολιτείας, δύναται καὶ νά τοὺς δώσῃ ὡς ὀμήρους, ὁ δὲ εἰς τοῦτο προσδιοριζόμενος ὀφείλει νά ὑπακούσῃ, ὡς καὶ εἰς κάθε ἄλλην περίστασιν, εἰς ἣν διατάσσεται διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος. Ἐπειδὴ ὁμοίως πρέπει τὰ βάρη νά ὑποφέρωνται ἐξίσου ἀπὸ ὅλους τοὺς πολίτας, χρεωσθεῖ τὸ δημόσιον νά προμηθεύσῃ τὰ ἔξοδα τοῦ ὀμήρου, καὶ τὴν ἀποζημίωσίν του. Ὅποιος δύναται νά κάμῃ συνθήκην, ἢ συμφωνίαν, αὐτὸς δύναται ἐπίσης νά δώσῃ καὶ νά λάβῃ ὀμήρους. Διὰ τοῦτον τὸν λόγον, ὄχι μόνον ὁ κυριάρχης ἔχει τὸ δικαίωμα νά δίδῃ ὀμήρους, ἀλλὰ καὶ αἱ ὑποδεέστεραι δυνάμεις, εἰς τὰς ὁποίας κάμνουσι συμφωνίας, κατὰ τὴν δύναμιν τοῦ ἐπαγγέλματός των καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς ἐντολῆς των. Ὁ φρούραρχός τινος πόλεως, καὶ ὁ στρατηγός τῆς πολιορκίας δίδουσι καὶ λαμβάνουσι ὀμήρους, πρὸς ἀσφάλειαν τῶν συμφωνηθέντων, καὶ ὁποιος τελεῖ ὑπὸ τὰς διαταγὰς των ὀφείλει νά ὑπακούσῃ ὅταν ἐκλεχθῆ ὡς τοιοῦτος.

§. 253. Περὶ τῆς ποιότητος τῶν ὀμήρων.

Πρέπει φυσικὰ οἱ ὀμήροι νά ᾔναι ὑποκείμενα σημαντικὰ, ἀφοῦ ἀπαιτοῦνται ὡς ἀσφάλεια· καθότι ὑποκείμενα οὐτιδανὰ δέν ἠθέλαν σχηματίζει καμμίαν σχεδὸν βεβαιότητα, ἐκτὸς ἂν ὁ ἀριθμὸς των ἠθέλῃ εἶσθαι πολὺς. Ἐν γένει συμφωνεῖται ἡ ποιότης τῶν παραδοθησομένων ὀμήρων· καὶ εἶναι μεγίστη κακὴ πίσις νά παραβῆ τις κατὰ τοῦτο τὰς συμφωνίας.

§. 254. Δέν πρέπει νά δραπετεύωσιν.

Ὁ παραδίδων τοὺς ὀμήρους κυριάρχης ὀφείλει νά τοὺς δίδῃ ἐν καλῇ πίσει, ὡς ἐγγύας τοῦ λόγου του, καὶ ἐπομένως ἐπὶ σκοπῷ νά φυλαχθῶσι μέχρι τῆς τελείας ἀποπληρώσεως τῶν ὑποσχεθέντων. Δέν ἠμπορεῖ λοιπὸν νά ἐγκρίνη νά δραπετεύωσι, καὶ, ἂν ἠθέλῃ τὸ κάμῃ, μακρὰν νά τοὺς δεχθῆ, ὀφείλει νά τοὺς παραδώσῃ πάλιν. Ἀφ' ἐτέρου μέρους ὁ ὀμηρος, σύμφωνος μὲ τὸν ὑποτιθέμενον σκοπὸν τοῦ κυριάρχου του, ὀφείλει νά μείνῃ πισῶς εἰς τὸν πρὸς ὃν παρεδόθη, χωρὶς νά ζητῆ νά φύγῃ.

§. 255. Ἄν ὁ ἀποδνήσκων ὄμηρος ὀφείλῃ νὰ ἀναπληρωθῇ.

Ἐάν ἀποδάνῃ ὁ ὄμηρος, δὲν ἐνέχεται νὰ τὸν ἀναπληρώσῃ ἕκείνος ὅστις τὸν ἔδωκεν, ἐκτὸς μόνον ἂν ἐσυμφωνήσῃ οὕτω. Ἐζητήθη ἀπὸ αὐτὸν ἀσφάλεια, καὶ χάνεται χωρὶς σφάλμα του· ἄρα δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ ὑποχρεωθῇ αὐτὸς νὰ δώσῃ ἄλλην.

§. 256. Περὶ τοῦ ἀναπληροῦντος πρὸς καιρὸν τὸν ὄμηρον.

Ἐάν τις τεθῇ πρὸς καιρὸν εἰς τὸν τόπον τοῦ ὀμήρου, οὗτος δὲ συμβῆ νὰ ἀποθάνῃ ἀπὸ φυσικὸν θάνατον, ὁ πρῶτος μένει ἐλεύθερος· καθότι τὰ πράγματα πρέπει νὰ τεθῶσιν εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἤθελεν εὐρίσκεσθαι, ἂν δὲν ἤθελεν ἐπιτραπῆ πρὸς τὸν ὄμηρον νὰ ἀναπληρωθῇ ἀπὸ ἄλλον, καὶ νὰ ἀναχωρήσῃ. Διὰ τοῦτον τὸν λόγον, ὁ ὄμηρος δὲν ἐλευθεροῦται μὲ τὸν θάνατον τοῦ τεθέντος πρὸς καιρὸν εἰς τὸν τόπον του. Ἄν ὅμως ὁ ὄμηρος μετηλλάζετο μὲ ἄλλον, ὁ πρῶτος ἤθελεν εἶσθαι ἐλεύθερος πάσης ὑποχρέωσως, καὶ ὁ ἀναπληρώσας αὐτὸν ἤθελε μόνος ἐνέχεσθαι.

§. 257. Περὶ τοῦ εἰς τὸν θρόνον ἀνερχομένου ὀμήρου.

Ὁ πρίγκιψ, ὅστις, δοθεὶς ὡς ὄμηρος, συμβῆ νὰ καλεσθῇ εἰς τὸν θρόνον, ὀφείλει νὰ ἐλευθερωθῇ ἀμέσως, ἀναπληρούμενος παρ' ἄλλου εὐπροσδέκτου ὀμήρου, ἢ παρὰ πολλῶν, συντελούντων ὁμοῦ ἰσοδύναμον ἀσφάλειαν μὲ ὅσῃν αὐτὸς παρέσται, ὅταν παρεδίδθη. Τοῦτο ἐξάγεται ἀπὸ αὐτὴν τὴν συνθήκην, ἣτις δὲν διαλαμβάνει ὅτι ὁ βασιλεὺς δίδεται ὡς ὄμηρος. Καθότι εἶναι πρᾶγμα μὲ παρὰ πολὺ σημαντικὰς συνεπείας, τὸ νὰ εὐρίσκεται τινος ἔθνους ὁ βασιλεὺς εἰς τὰς χεῖρας ξένης δυνάμεως, ὡς νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι τὸ ἔθνος ἠθέλησε νὰ ἐκτεθῇ εἰς αὐτάς. Εἰς ὅλας τὰς συμφωνίας πρέπει νὰ βασιλεύῃ ἡ καλὴ πίσις, καὶ πρέπει νὰ φυλάττεται ὁ προφανής, ἢ ὁ δικαίως ὑποτιθέμενος σκοπὸς τῶν μερῶν. Ὑποθέτω ὅτι ἡ πολιτεία, ἡ ὁποία ἔδωκε τὸν πρίγκιπα ὡς ὄμηρον, δὲν παρεβίασε τὴν συνθήκην· ἀλλέως μὲ δίκαιον λήγον ἠθέλε τις ὀφελῆθαι ἀπὸ τὸ περιστατικόν, τὸ ὁποῖον ἠθέλε καταστήσει πολυτιμώτερον τὸν ὄμηρον, καὶ ἀναγκαιοτέραν τὴν ἐλευθέρωσίν του.

§ 258 Ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ὀμήρου τελειώνει μὲ τὴν συνθήκην.

Ἡ ὑποχρέωσις τινος ὀμήρου, ὡς καὶ ἡ ὑποχρέωσις πόλεως ἢ

ἐπαρχίας, τελειώνει μὲ τὴν συνθήκην, τὴν ὁποίαν ἐπροσδιωρίσθη
 νὰ ἀσφαλίσῃ. Ἐπομένως, ἂν ἡ συνθήκη ᾖ ναι προσωπικὴ, ὁ ὄμηρος
 μένει ἐλεύθερος, ὅταν συμβῆ νὰ ἀποθάνῃ ὁ εἷς τῶν συναλλαζάντων.

§. 259. Ἡ παραβίασις τῆς συνθήκης ἀδικεῖ τοὺς ὄμηρους.

Ὁ ἡγεμὼν, ὅστις ἀφοῦ ἔδωκεν ὄμηρους, παραβαίνει τὸν λό-
 γον του, ἀδικεῖ ὄχι μόνον τὸ μέρος μετὰ τοῦ ὁποίου συνάλλαξαν,
 ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς ὄμηρους. Καθότι, ναὶ μὲν οἱ ὑπῆκσοι ὀ-
 φείλουσι νὰ ὑπακούωσιν εἰς τὸν κυριάρχην των, ὅστις τοὺς παρα-
 δίδει ὡς ὄμηρους· ἀλλ' ὁ κυριάρχης αὐτὸς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα
 νὰ θυσιάσῃ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε τὴν ἐλευθερίαν των, καὶ νὰ ρι-
 φοκινδυνεύσῃ, χωρὶς δίκαιον λόγον, τὴν ζωὴν των. Ἐπειδὴ δὲ
 αὐτοὶ παρεδόθησαν διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἀσφάλεια τοῦ λόγου
 τοῦ κυριάρχου, καὶ ὄχι διὰ νὰ ὑποφέρωσι κἀνὲν κακὸν, εἰὰν αὐτὸς
 τοὺς ριφοκινδυνεύσῃ παραβάνων τὸν λόγον του, ἀτιμάζεταί δι-
 πλασίως. Τὰ ἐνέχυρα καὶ αἱ παρακαταθήκαι χρησιμεύουσιν ὡς ἀ-
 σφάλεια τοῦ χρεωζουμένου, καὶ ἡ ἀπόκτησίς των ἀποξημιώνει ἐκεῖ-
 νον, πρὸς ὃν ὁ ὑποσχεθεὶς ἔλειψε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ὑπόσχεσίν του.
 Οἱ ὄμηροι ὅμως εἶναι μᾶλλον ἐγγύα τῆς πίστεως ἐκείνου, ὅστις
 τοὺς ἔδωκε, καθότι ὑποθέτει τις ὅτι ἀποσρέφεται νὰ θυσιάσῃ ἀ-
 θώους. Ἄν ὅμως τυχηραὶ περιστάσεις ἀναγκάσωσι τὸν κυριάρχην νὰ
 σαραιτήσῃ τοὺς ὄμηρους· εἰὰν π. χ. ἐκεῖνος, ὅστις τοὺς ἔλαβε,
 παραβῆ πρῶτος τὴν ὑπόσχεσίν του, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἤμπορῆ
 πλέον μήτε αὐτὸς νὰ ἐκτελέσῃ τὴν συνθήκην κατὰ τὸ μέρος του
 χωρὶς νὰ ριφοκινδυνεύσῃ τὴν πολιτείαν, ὀφείλει μολοντοῦτο νὰ
 κάμῃ πάντα τρόπον διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς ἀτυχεῖς τούτους ὄ-
 μήρους, καὶ ἡ πολιτεία δὲν δύναται νὰ ἀποποιηθῆ νὰ τοὺς ἀπο-
 ξημιώσῃ δι' ὅσα ὑπέφερον, καὶ νὰ τοὺς ἀνταμείψῃ εἴτε αὐτοὺς
 προσωπικῶς, εἴτε ἐμμέσως διὰ τῶν συγγενῶν των.

§. 260. Τύχη τοῦ ὄμηρου, ὅταν ὁ παραδόσας αὐτὸν πα-
 ραβῆ τὴν ὑπόσχεσίν του.

Ἄμα ὁ παραδόσας τὸν ὄμηρον κυριάρχης παραβῆ τὴν ὑπόσχεσίν
 του, ὁ ὄμηρος χάνει τοῦτον τὸν χαρακτήρα, καὶ γίνεται αἰχμα-
 λωτος ἐκείνου, πρὸς ὃν ἐδόθη, καὶ ἔχει τὸ δικαίωμα ὁ τελευταῖος
 νὰ τὸν κρατήσῃ εἰς παντοτεινὴν αἰχμαλωσίαν. Μολοντοῦτο εἶναι

ἴδιον γεναίου ἡγεμόνος νὰ μὴ κάμῃ χρῆσιν τοῦ δικαιώματός του ἔ
 πρὸς βλάβην ἐνὸς ἀδού. Ὁ τόσον ἀπίσως ἐγκαταλειφθεὶς ὄμηρος,
 ἐλευθερούμενος τότε ἀπὸ κάθε ἐνοχῆν ὡς πρὸς τὸν κυριάρχην του,
 δύναται νὰ προσκολληθῇ εἰς τὸν νέον ταῦτον ἡγεμόνα, ὅστις ἡμ-
 πορεῖ τοιοῦτοτρόπως νὰ ἀποκτήσῃ ἀντὶ οἰκτροῦ αἰχμαλώτου, πρὸς
 τὸν ὑπήκοον, ἢ καὶ νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ ὑπὸ τινος συμφωνίας.

§. 261. Περὶ τοῦ ἐκ τῶν ἐθίμων πηγάζοντος δικαιώματος.

Ἐσημειώσαμεν ἤδη, ὅτι δὲν δύναται τις νομίμως νὰ ἀφαιρέσῃ
 τὴν ζωὴν τοῦ ὁμήρου διὰ τὴν ἀπιστίαν ἐκείνου, ὅστις τὸν ἔδωκε.
 Τὰ ἔθιμα τῶν ἐθνῶν, ἢ πλεονεξία συνήθεια δὲν δύνανται νὰ
 δικαιολογήσωσι τοιαύτην βάρβαρον σκληρότητα, ἐναντίαν τοῦ φυ-
 σικοῦ νόμου. Ὡς καὶ εἰς τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ἐπεκρετοῦσεν ἡ
 τερατώδης αὕτη συνήθεια, ὁ Μέγας Σκιπίων ἐφάνέρωσεν, ὅτι
 δὲν εἶχε σκοπὸν νὰ ζητήσῃ ἐκδίκησιν ἀπὸ ἀδούους ὁμήρους, ἀλλ'
 ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι παρέβησαν τὰς ὑποσχέσεις των, καὶ ὅτι
 δὲν ἤθελε παιδεύσει εἰμὴ ἐχθροὺς ὤπλισμένους.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Ι Ζ'.

Περὶ ἐρμηνείας τῶν συνθηκῶν.

§. 262. Ὅτι ἀνάγκη νὰ προσδιορισθῶσι κανόνες ἐρμηνευτικοί.

Ἄν αἱ ἰδέαι τῶν ἀνθρώπων ἦσαν πάντοτε καθαραὶ καὶ διακεκρι-
 μέναι, καὶ ἂν ἐδύναντο πάντοτε νὰ τὰς ἐκθέτῃ με κυριολεξίαν,
 καὶ με ἐκφράσεις ἐπίσης εὐκρινεῖς, ἀκριβεῖς καὶ μιᾶς μόνης σημα-
 σίας ἐπιδεικτικᾶς, δὲν ἦτον δύσκολον νὰ ἀνακαλύψῃ τις τὴν θέ-
 λησίν των εἰς τὰς λέξεις, με τὰς ὁποίας ἠθέλησαν νὰ τὴν ἐκφρά-
 σωσιν, ἀλλ' ἡ γνῶσις τῆς διαλέκτου των ἠθέλεν εἶσθαι μόνη ἀρ-
 κετὴ καὶ πάλιν ὁμοῦ ἡ τέχνη τοῦ ἐξηγεῖν ἀνωφελὴς δὲν ἠθέλεν
 εἶσθαι. Εἰς τὰς συμφωνίας, εἰς τὰς συνθήκας, εἰς παντὸς εἶδους
 συμβόλαια, καθὼς καὶ εἰς τοὺς νόμους, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προ-
 βλήσῃ τις καὶ νὰ σημειώσῃ ὅλας τὰς ἰδιαιτέρας περιπτώσεις. Οἱ
 νόμοι, οἱ κανονισμοὶ, αἱ συμφωνίαι γίνονται γενικῶς, καὶ εἰάν καὶ